

הקריה האקדמית אונו
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
לימודים לתואר מוסמך
שם הקורס: שיטות מחקר איכותניות
סוג הקורס: חובה
מרצה: פרופ' טובה הרטמן
סמסטר: 2 תשפ"ב
נקודות זכות: 3 נ"ז + 1 נ"ז

רקע ומטרות הקורס

מטרת הקורס היא להקנות לסטודנטים הכשרה במחקר איכותני, לצד הבנה רחבה יותר של גישות מתודולוגיות איכותניות שבהן ניתן להשתמש במחקרים. בתשע יחידות הקורס נלמד מהי שיטת המחקר האיכותנית, מהן האפשרויות העומדות בפני החוקר, כיצד לבחור שאלת מחקר מדויקת, כיצד להתכונן למחקר, מהם ראיונות וכיצד ניתן לבצע אותם באופן מיטבי, כיצד מנתחים את הממצאים, כיצד למקם את עצמנו במחקר ובראיונות ועוד. הקורס נוגע בשלוש נקודות עיקריות: איך להתכונן, איך לשאול ואיך לנתח הנושאים העיקריים הנלמדים בקורס במסגרת הקורס הם:

- מבוא: על מחקר איכותני
- מהי שאלת מחקר במחקר איכותני, כיצד מנסחים אותה?
- ההכנה לראיון, ונושאים נוספים הקשורים בכך
- הראיון עצמו: מה שואלים, כיצד, למה לשים לב
- היכרות עם התצפיות
- היכרות עם מחקר הפעולה
- ניתוח: כיצד מנתחים את הממצאים, בדגש על ראיונות
- אינטגרציה וכתובת המחקר

שיטת לימוד

הוראה מקוונת – א-סינכרונית
הוראה פרונטאלית ע"י מרצה תוך פיתוח דיון במפגשי התמך
קריאה עצמית בהתאם להנחיות המרצה.
הגשת מטלות לאורך הקורס ובסופו

דרישות חובה

- נוכחות ב – 2 מפגשי התמך
- הגשת מטלות לאורך כל הקורס בהתאם ל – 3 אבני הדרך לאורך הקורס.
(אבן דרך ראשונה – שבוע רביעי לסימסטר, אבן דרך שניה – שבוע שמיני לסימסטר, אבן דרך שלישית – שבוע אחרון של הסימסטר)
- הגשה של מטלה מסכמת בציון 60 לפחות

שקלול הציון

- נוכחות פעילה ומשמעותית במפגשי התמך ככל שיהיו – 8%

- מטלה מסכמת – 60%
- מטלות לאורך הקורס – 32%

יודגש כי ע"פ הנחיות הפקולטה – בבחינה נדרש ציון עובר 60 לפחות כציון עובר במטלה המסכמת. כמו כן ממוצע הציונים נדרש לעמוד בטווח הציונים כפי שנדרש בתקנון.

מבנה הקורס

הקורס מחולק ל-3 סגמנטים.

- הגדרת שאלת המחקר, כיצד לשאול שאלות
- הראיון, תצפית ומחקר פעולה
- ניתוח, פרשנות וכתיבה

בסה"כ כולל הקורס 9 יחידות שיש ללמוד את כולן.

נושא יחידה	קריאה	מחויבויות יחידה
מבוא: על מחקר איכותני וחשיפה ראשונית לראיון	<ul style="list-style-type: none"> • Qualitative Educational Research: Readings in Reflexive Methodology and Transformative Practice, Introduction. Chapter one Chapter two • שקדי, א' (2003) "מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני. תל אביב: רמות 	ניתוח של הראיון שבו צפיתם על פי הדוגמאות שלמדנו ביחידה האזנה ותגובה לפודקאסט
מהי שאלת מחקר במחקר איכותני, כיצד מנסחים אותה? החשיבות בהכרה מהיכן מגיעה השאלה וכיצד היותנו קשורים לתרבות מסוימת ושייכים למגדר מסוים משפיע על שאלת המחקר.	<ul style="list-style-type: none"> • "ג'ונסטון, ר' (2015) כיצד לראיין למחקר איכותני" – (תרגום: עמיה ליבליך), פרקים ג'-ה', ט' Hartman, T., and Schachter E.P. (2013) Ask Normally High School Students 'Talk Back' to the Anonymous Researcher Behind the Questionnaire. American Educational Research Journal 	בניית שאלת מחקר על פי חומר הלימוד, והתנסות ראשונית בראיון – מטלה זוגית
ההכנה לראיון, דגשים וסימולציות, אתיקה ויחסי הכוח	<ul style="list-style-type: none"> • Learning from strangers: The art and method of qualitative interview studies \ Robert S. Weiss 	תרגיל בזוגות, לבחירה סופית של שאלת מחקר, ומיקומו התרבותי, המגדרי וכו' ביחס לנושא המחקר. מה אנחנו יודעים על הנושא? מה איננו יודעים? מה אנחנו מצפים לשמוע
הראיון – הדרכה מעמיקה בתכנון, בניית וניהול הראיון המחקרי, על כל רבדיו	<ul style="list-style-type: none"> • Kvale, S. (1996) "The Interview as Conversation" (Ch. 3, p 69-75) In: <i>Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing</i> Thousand Oaks, C.A: Sage Publications • Interviews :learning the Craft of qualitative Research Interviewing by Svend Brinkmann Steiner Kvale Part one Chapter 3 PArt 2 chapter 6 ,7, 8 (third edition Sage publishing Los aNgeles 2015 	תרגיל גדול: התנסות מעשית בראיון מלא, בתחום המחקר שבחרנו

תצפיות – כיצד רואים את הבלתי נראה, השפעות החוקר על שדה המחקר ופרספקטיבות שונות	<ul style="list-style-type: none"> • צבר בן יהושע, נ. (2001). מסורות חרמים במחקר האיכותני - תפיסות, אסטרטגיות וכלים למתקדמים. תל אביב: הוצאת דביר. • "התבגרות בסמואה", מרגרט מיד 	ביצוע של שתי תצפיות בקבוצות
מחקר פעולה – תהליך העבודה, הכלים והיכולת לחקור את עצמנו	<ul style="list-style-type: none"> • המדריך למחקרי פעולה: תהליך ארבעה שלבי למורים וקבוצות לימוד • צבר בן יהושע, נ. (2016). מסורות חרמים במחקר האיכותני - תפיסות, אסטרטגיות וכלים • שי, א., ובר שלום, י. (עורכים). (2002). המחקר האיכותני בחקר החינוך מהתיאוריה אל השדה – ומהשדה אל התיאוריה ירושלים: המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין. • לוי, ד' (2006). מחקר פעולה: הלכה ומעשה. תל אביב: מופ"ת 	כתיבה בזוגות של מתווה למחקר פעולה, במוסד חינוכי לבחירת הסטודנטים האזנה לפודקאסט
ניתוח - גישות שונות לפרשנות. נתמקד במדריך ההקשבה של קרול גיליגן.	<ul style="list-style-type: none"> • Gilligan, C., Et. Al. 1988. A Guide for the Reader. Boston: Harvard University Press • ליבליך, ע, תובל-משיח, ר, זילבר, ת. (2010). בין השלם לחלקיו ובין תוכן לצורה. בתוך קסן, לוקרומר נבו, מ (עורכות) ניתוח נתונים במחקר האיכותני (עמ' 42-21). באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. • קסן, לאה (2010) ניתוח כותרות סיפורי חיים. בתוך: קסן לאה ומיכל קרומר-נבו עורכות. ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר-שבע: אוניברסיטת בן-גוריון. עמ' 299-315 • גבתון, ד'. (2001) תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית תיאוריה במחקר האיכותני. בתוך נ' צבר-בן יהושע (עורכת), מסורות חרמים במחקר האיכותני (עמ' 195-228) לוד: דביר. 	ניתוח בזוגות של הראיון שבחרו הסטודנטים, על פי גיליגן
כתיבה – כיצד לבצע אינטגרציה מיטבית של החומרים מהראיון והניתוח, לכדי מאמר	<ul style="list-style-type: none"> • קרומר-נבו, מ. (1999). מה הסיפור שלך? מטאפורות של מצוקה ושל עזרה בסיפוריהן של אימהות חד הוריות ממשפחות רב בעיתיות. חברה ורווחה 19 (3), עמ' 301-283 	האזנה לפודקאסט
סיכום ומטלה מסכמת		כתיבה בסיסית של המחקר, על בסיס הראיונות שביצעו הסטודנטים, והניתוח שכבר כתבו (כלומר, הוספת תקציר וסיכום) רפלקציה

קריאות חובה
כפי שפורט בטבלה לעיל

קריאת רשות מומלצת

- תובל משיח, ר. וספקטור מרזל, ג. (2010). מחקר נרטיבי: תאוריה, יצירה ופרשנות. ירושלים: הוצאת מאגנס.
ג'וסלסון, ר' (2013). כיצד לראיין במחקר איכותני? . תרגום בהוצאת מכון מופ"ת

- Harding, S. (1992). After the Neutrality Ideal: Science, Politics, and "Strong Objectivity"
- Creswell, J. 2012. Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (4th ed).
- Thousand Oaks, CA: Sage
- Denzin, N, and Lincoln, Y. 2011. The SAGE handbook of qualitative research (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. 1985. Naturalistic Inquiry. Newbury Park, CA: Sage.
- Lee, T. W. 1999. Using Qualitative Methods in Organization Research. London: Sage .
- josselson's
- Nofke, S' (1997) Professional, Personal, and Political Dimensions of Action Research
- Leavy, L' (???). Feminist research practice \ Sharlene Nagy Hesse-Biber and Patricia Lina Leavy
- Berg, Bruce, L. (2009). Qualitative Research Methods for the Social Science. Boston: Ally & Bacon.
- Weiss, R'. Learning from strangers: The art and method of qualitative interview studies
- Hartman, T. (2015). "Strong multiplicity": an interpretive lens in the analysis of qualitative interview narratives. Qualitative Research
- fine M' (2018). Just Research in Contentious Times: Widening the Methodological Imagination. columcia university